

ΕΡΑΝΙΟΝ ΠΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΜΑΡΙΔΑΚΗΝ

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τριάκοντα πέντε ἑτῶν Πανεπιστημιακῆς
Διδασκαλίας. Τόμοι Β' καὶ Γ'. Ἀθῆναι, 1963 καὶ 1964 (σελ. 691)*

Ὑπὸ ΗΛΙΑ Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ, Δικηγόρου

Ἡ ἀποχώρησις τοῦ καθηγητοῦ κ. Γεωργίου Μαριδάκη ἐκ τῆς ἔδρας τοῦ ἰδιωτικοῦ διεθνοῦς δικαίου μετὰ τριακονταπενταετῆ πανεπιστημιακήν διδασκαλίαν, ἀπετέλεσε τὴν ἀφορμὴν συγγραφῆς μνημειώδους τριτόμου Ἐρανίου ἀποτελούντος ἀληθὲς (*acorpus*) παντοδαπῶν μελετημάτων κορυφαίων Νομοδιδασκάλων εἰς προσφοράν τιμῆς καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν γεραρδὸν πρωταθλητὴν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιστήμης τοῦ δικαίου.

Εἰς προηγούμενον δημοσίευμα (θλ. Ἀρχεῖον 1964 σελ. 643) ἐσκιαγραφήθη ὁ πρῶτος τόμος τοῦ Ἐρανίου, ἥδη δὲ διὰ τοῦ παρόντος σημειώματος παρουσιάζεται ὁ δεύτερος τόμος περιέχων ἐκτενεῖς μελέτας φιλοσοφίας τοῦ δικαίου, ἰδιωτικοῦ δικαίου, πολιτικῆς δικονομίας. Προσεχὲς σημείωμα θὰ παρουσιάσῃ τὸν τρίτον καὶ τελευταῖον τόμον.

Ο δεύτερος τόμος (σελ. 691) περιέχων 25 μελέτας, διαλαμβάνει εἰς τὸ πρῶτον μέρος του σειρὰν μελετημάτων γενικῆς θεωρίας καὶ φιλοσοφίας τοῦ δικαίου. Πρῶτος ἔχει τὸν λόγον ὁ καθηγητὴς W. Becker (Βερολίνον) μὲ τὰς «δικαιοθεωρητικὰς ἔγνοιοι λογήσεις ἀναφορικῶς πρὸς ὅρισμένα χωρία τοῦ πλατωνικοῦ Μίγνωσ» (γερμανιστι!). Πρόκειται διὰ δύο σημεῖα τοῦ φευδοπλατωνικοῦ τούτου κειμένου (§ 6 ἑδαφ. 315) ὃπου ἀφορίζονται ταυτοσήμως τὸ δίκαιον καὶ ἡ «δρθή γγώμη», ὡς ἡ ἀποκάλυψις τοῦ πραγματικοῦ. Ο σ. ἐπισημαίνων τὴν προσέγγισιν τοῦ ἀνθρωπολογικοῦ πρὸς τὸ δυτολογικὸν στοιχεῖον, ἀφοῦ τὸ ἀνθρώπινον θεωρεῖται κάτι τὸ πραγματικόν, προβαίνει ἀκολούθως εἰς εὐρυτάτην συστηματικὴν δάσαγον τῆς παραδεδομένης εὐρωπαϊκῆς διακρίσεως μεταξὺ «νοήματος» καὶ «πράγματος» ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν δύο τούτων «τόπων» δηλαδὴ τοῦ ἀνθρωπολογικοῦ καὶ τοῦ δυτολογικοῦ. Ή μακρὰ καὶ λίαν διεξοδικὴ ἐπισκόπησις ἐπιτρέπει εἰς τὸν σ. νὰ πλησιάσῃ τὰ σημεῖα τῆς προσεγγίσεως καὶ γὰ προσδῆ εἰς θαρραλέαν «τοιχοσκόπησιν» τῶν μεταξύ των διαχωριστικῶν φραγμάτων, ὃπου συγαντῶνται τὸ ἀντικείμενον πγεῦμα μὲ τὴν ὑποχεψινικῶς θεωρουμένην πραγματικότητα, διὰ γὰ τούσση ἐν τέλει τὴν δυτολογικότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνθρωποκεντρικότητα τοῦ δικαίου.

* Διὰ τὸν Α' τόμον βλ. «Ἀρχεῖον» 1964, σελ. 643.

Ακολουθεῖ μελέτημα τοῦ καθηγητοῦ B. Blagojević (Βελιγράδι) «περὶ τῆς ἔρμηγείας τῶν ἔξαιρετικῶν κανόνων» (γαλλιστι!), ὅπου ἐκτίθεται ἡ ἄγοδος καὶ ἡ πτῶσις τοῦ περιλάλου ἀξιώματος «exceptiones sunt strictissimae interpretationis». Ο σ. ἔξηγετι πῶς ὑπὸ τὸ κράτος τῆς λεγομένης «ἔξηγηματικῆς σχολῆς» τῆς ἔρμηγείας τοῦ δικαίου ἐθεωρεῖτο ἀναμφισβήτητον ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἔρμηγευτικὴ διεύρυνσις καὶ ἡ ἀνάλογος ἐφαρμογὴ τῶν ἔξαιρετικῶν κανόνων (*jus singulare*) χωρὶς ποσῶς νὰ αἰτιολογήται ἡ ὑπαρξία τοῦ ἀπολύτου τούτου κανόνος. Ακολούθως δὲ ἐκτίθεται πῶς καὶ θάσει ποίων σκέψεων εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς λεγομένης «κοινωνικο-φιλοσοφικῆς σχολῆς» εἰς τὴν ἔρμηγείαν τοῦ δικαίου ἥμφεσδητήθη καὶ τελικῶς ἐκλογίσθη καιρίως ἡ ὁρθότης τοῦ ὡς ἄνω κανόνος, ὡστε σήμερον νὰ παραμερίζεται εἰς τὴν Ἐπιστήμην χάριν τῆς ἀνετωτέρας ἔρμηγείας τῶν κανόνων κοινῶν καὶ ἔξαιρετικῶν κατὰ τὸ λογικῶς καὶ κοινωνικῶς ὁρθὸν καὶ συμφέρον.

Ο καθηγητής F. Gastberg (Oslo) συμμετέχει μὲ τὴν σύντομον μελέτην του: «Λογικὴ καὶ Νόμος» ἀγγλιστι!. Ἐνταῦθα ἀντιμετωπίζονται δύο προβλήματα, ἡ μᾶλλον δύο σειραὶ ζητημάτων περὶ τὴν λογικότητα τοῦ νόμου καὶ τῆς νομικῆς Ἐπιστήμης. Τὸ πρῶτον πρόβλημα εἶναι ὁ καθορισμὸς τῆς λογικῆς ποιότητος τῶν δικαιικῶν κανόνων ὡς καὶ ἡ ἀποσαφήνισις ὥρισμάνων μερικωτέρων ζητημάτων, ὅπως ὁ κανονιστικὸς χαρακτήρας τῶν νομικῶν διατάξεων, ἡ λογικὴ ἔννοια τῶν νομικῶν δρων «ὑποχρέωσις» καὶ «δικαίωμα» καὶ τὸ ζητημα, ἐάν προέρχωνται ἀπὸ λογικὰς ἀφαιρέσεις αἱ διατάξεις, αἱ ὅποιαι ἐπιβάλλουν πράξεις ἡ παραλείφεις ὑπὸ μορφὴν νομικῆς ὑποχρεώσεως.

Τὸ δεύτερον πρόβλημα εἶναι ἡ θέσις τῆς λογικῆς εἰς τὴν μεθοδολογίαν τῆς νομικῆς Ἐπιστήμης, ἵτοι σειρὰ ζητημάτων διὰ τὸν ρόλον τοῦ λογικοῦ στοιχείου εἰς τὴν δόμησιν τῆς νομικῆς σκέψεως καὶ τὴν ἐπισήμανσιν τῶν ὑφισταμένων δρίων εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ λογικοῦ στοιχείου ἐντὸς τῆς νομικῆς σκέψεως.

Τὸ σύντομον τῆς μελέτης δὲν ἐπιτρέπει —ἐγγοεῖται— εἰς τὸν σ. τὴν διεξοδικὴν ἀνάλυσιν τῶν μεγάλων τούτων προβλημάτων, ἐπιχειρεῖται ὅμως, ἐπὶ τροχάδην, λίαν ἐγδιαφέρουσα διερευνητικὴ συζήτησις, ἡ ὅποια ἐν πολλοῖς συναντᾶται κατ' οὐσίαν μὲ τὸ ἀνάλογον μελέτημα τοῦ Δρος G. Grifó (βλ. Ἐράνιον, 1ος τόμος, σελ. 141) ὑπὸ τὸν τίτλον «Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς δομῆς τοῦ νομικοῦ συλλογισμοῦ».

«Περὶ τῆς προαιρέσεως κατ' Ἀριστοτέλη» διμιλεῖ εἰς ἐκτενέστατον μελέτημά του ὁ ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ἐγκυροτέρων θεωρητικῶν τοῦ δικαίου Κων. Δεσποτόπουλος. Ηροτάσσεται ἡ παρατηρησις, ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης καίτοι ἐπεδόθη εἰς τὴν θεωρητικὴν φιλοσοφίαν, ὅπως ἀλλωστε ἐπραξαν ὅλοι οἱ Ἐλληνες φιλόσοφοι, οὐχ ἡττον διετύπωσε διὰ σποραδικῶν ἀναπτύξεων γνησίαν θεωρίαν

τῆς πράξεως, ὅπου ἡ ἔννοια τῆς «προαιρέσεως» κατέχει σπουδαίαν θέσιν. Ὡς γνωστόν, περὶ τῆς «προαιρέσεως» γίνεται κυρίως λόγος εἰς τὰ «Ἡθικὰ Νικομάχεια», ὅπου ἐμφανίζεται ἡ «προαιρεσίς» ως εἶδος τοῦ «ἔκουσίου». Ὁ σ. ἐπιχειρῶν ἐν πρύτοις τὴν συστηματικὴν ἀναζήτησιν καὶ τὴν ἀποσαφήνισιν τῆς εἰδοποιοῦ διαφορᾶς τῆς προαιρέσεως ἐντὸς τοῦ γενικωτέρου πλαισίου τοῦ ἀριστοτελικοῦ «ἔκουσίου» περιγράφει ἔνγοισι λογικῆς τὴν προσάρεσιν ἐν ἀντιθολῇ πρὸς τὰς ἔννοιας τῆς «ἐπιθυμίας», τοῦ «θυμοῦ» τῆς «δουλήσεως» καὶ τῆς «δόξης», αἱ δόποιαι διαφέρουν κατὰ τρόπον κρίσιμον τῆς προαιρέσεως. Ἰδιαιτέρως καταγίνεται ὁ σ. μὲ τὴν ἀριστοτελικὴν ἀνατομίαν τοῦ δουλεύεσθαι καὶ πρὸ παντὸς μὲ τὴν ἀνάλυσιν τῆς σχέσεως μεταξὺ τοῦ «δουλευτοῦ» καὶ τοῦ «προαιρετοῦ» ἐκ τῆς δόποιας καθορίζεται αὐτομάτως ὁ δρισμὸς τῆς προαιρέσεως ὡς περατωθεῖσης δουλεύσεως ἀποτελούσης «ὑρεκτικὸν γοῦν» ἢ «διαγοητικὴν ὅρεξιν». Περαιτέρω τοιοῦται καὶ ἀναλύεται ἡ μικτὴ σύστασις τῆς προαιρέσεως ἐκ τοῦ πρακτικονοητικοῦ καὶ τοῦ ψυχοριμητικοῦ στοιχείου διὰ μακρῶν δὲ ἐξηγείται ἡ—κατ' Ἀριστοτέλη—λειτουργικὴ σχέσις τῶν στοιχείων τούτων, ἥτις ἀποκαλύπτει ὅτι τὸ ὄλον σικοδόμημα τῆς «προαιρέσεως» ἀποτελεῖ τὴν «ἀρχὴν» τῆς πράξεως ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἐξ αὐτῆς ἐκπορεύεται ἡ «κίνησις» ἢ ἐπιτελοῦσα τὴν πρᾶξιν.

Εἰς τὰ μελετήματα τῆς φιλοσοφίας τοῦ δικαίου τελευταία εἶναι ἡ ἐν ὅψει τῆς δικῆς τοῦ θέματος σύντομος μελέτη τοῦ καθηγητοῦ Ἐμπ. Μιχελάκη: «Ἡ δουλησις τοῦ γομοθέτου καὶ τὸ νόγημα τοῦ νόμου». Ἐγταῦθα ἐκτίθεται τὸ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰώνος συζητούμενον ζήτημα τῆς σχέσεως τῆς δουλήσεως τοῦ γομοθέτου καὶ τοῦ νογήματος τοῦ νόμου. Ὁ σ. προβαίνων εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῆς δουλήσεως τοῦ γομοθέτου καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ νογήματος τοῦ νόμου ἐπιχειρεῖ νὰ δεῖξῃ κατὰ πόσον ἡ ἔνταξις τοῦ νογήματος τοῦ νόμου εἰς τὸ σύστημα τοῦ δικαίου καὶ εἰς τὸν κόσμον τοῦ πνεύματος ἐπάγεται —ώς λέγει— τὴν πάραντα καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἀποιάκρυνσιν τοῦ νογήματος ἐκ τοῦ προσδιορισμοῦ διὰ τῆς δουλήσεως τοῦ γομοθέτου. Συγκοπικᾶς περιγράφονται καὶ σχολιάζονται αἱ ἐν προκειμένῳ ὑποστηριχθεῖσαι δύο θεωρίαι (ὑποκειμενικὴ καὶ ἀντικειμενικὴ) ὡς καὶ αἱ ἐνδιαμέσως ὑποστηριχθεῖσαι ἀπόψεις, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐξετάζεται τὸ νόγημα τοῦ νόμου ὡς πνεῦμα ἀντικειμενικὸν (τὸ πῶς γοεῖται τὸ ἀντικειμενικὸν πνεῦμα καὶ τὸ πῶς ἡ ἐξέλιξις τούτου εἶναι ἐξέλιξις τοῦ νογήματος ἐν τῇ ἴστορίᾳ), τέλος δὲ τοιοῦται ἡ συνεχής μετοχὴ τοῦ νόμου εἰς τὸ ζῶν ἴστορικὸν καὶ ἀντικειμενικὸν πνεῦμα, ὅπερ αὐτομάτως ἐξηγεῖ διατὶ ἡ ἐξέλιξις τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου ἐν γένει παρακολουθεῖ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἴστορικοῦ καὶ ἀντικειμενικοῦ πνεύματος.

Τὸ δεύτερον μέρος διαλαμβάνει σειράν μελετημάτων τοῦ Ἰδιωτικοῦ δικαίου καὶ τῆς πολιτικῆς δικονομίας. Ἐγταῦθα προτάσσεται ἡ ἐργασία τοῦ καθηγητοῦ J. Bärman (Mainz) «Αὐτονομία καὶ ἔλεγχος εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ δίκαια

τῶν ἔταιρειῶν κατὰ μετοχάς», ὅπου ἐπιχειρεῖται μία ἐπισκόπησις τῶν κυριωτέρων εὐρωπαϊκῶν ἐμπορικῶν δικαίων τῶν ἔταιρειῶν κατὰ μετοχάς (Βελγίου, Γαλλίας, Ιταλίας, Ολλανδίας, Γερμανίας καὶ Ἀγγλίας) καὶ ἔξετάζεται τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων τῆς λεγομένης «αὐτονομίας» τῶν ἰδρυτῶν τῶν ἔταιρειῶν τῆς ἔταιρείας καὶ τῶν ἐκπροσώπων τῆς ὡς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου τῶν ἔταιρειῶν εἰς τὸ πλαίσιον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος πρὸς τὰ δυνάμεις τοῦ νόμου ἢ τῆς ἔταιρικῆς συμφωνίας δίκαια τοῦ ἐλέγχου τῆς ἔταιρείας. Τὸ συμπέρασμα τοῦ μελετητοῦ ἐκ τῆς συγχριτικῆς συνοπτικῆς ἔξετάσεως τῶν ὡς ἄνω εὐρωπαϊκῶν δικαίων εἶναι ὅτι γενικῶς ἡ ὡς εἴρηται «καταστατικὴ αὐτονομία» δὲν εἶναι ἀπεριόριστος, ἀλλ’ ὑπόκειται εἰς τὰς ex lege ἰδιαιτέρας λειτουργίας ἐλέγχου. Ἰδιαιτέρως ἐγδιαιφέρουσαι εἶναι αἱ παρατηρήσεις τοῦ σ. ὡς πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας δικαιολογίας περιοριζομένης «αὐτονομίαν» τῶν ἐθνικῶν δικαίων τῶν ἔταιρειῶν, ἥτις, ὡς γνωστόν, εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν ὑφίσταται δοκιμασίαν χάριν τῆς ἐγκριμογίσεως τῶν ἐθνικῶν κανόνων ἐντὸς τοῦ γάρου λειτουργίας τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος.

Ο καθηγητής K. Bussmann (‘Αμβούργον) ἔρευνα τὸν «ἀθέμιτον ἀνταγωνισμὸν καὶ τὰς προσδολὰς τῶν σημάτων ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν (ὧς πρὸς τὴν Γερμανίαν) κατὰ τὴν Γερμανικὴν Νομολογίαν». Διὰ τὸ λιαν ζωτικὸν εἰς Γερμανίαν θέμα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἐπιχειρήσεων τονίζονται αἱ ἴδιοτυπίαι τῶν παραβάσεων τῶν ἀνταγωνιζομένων καὶ ἡ ἀμεσος εἰς τὴν ἔδραν τῆς ἐπιχειρήσεως ἀπήχησις τῆς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν γενομένης παραβάσεως. Ἐξηγεῖται διατὶ ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Γερμανικὴν Νομολογίαν ἡ «Θέσις Nussbaum», καθ’ ἣν τὸ ἐγχώριον (γερμανικὸν) δίκαιον εἶναι ἐφαρμοστέον καὶ διὰ τὰς περὶ τὸν ἀνταγωνισμὸν γενομένας εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν παραβάσεις προκειμένου περὶ τῶν γερμανικῶν ἐπιχειρήσεων διογθούσης καὶ τῆς ἀντιλήψεως ὅτι ἐγ προκειμένῳ δὲ τόπος τῆς προσδολῆς δὲν εἶναι δι μόνος τόπος τῆς ἀθεμίτου ἐνεργείας. Ἀκολούθως ἐπισκοποῦνται τρεῖς πρόσφατοι περιπτώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐσημείωσαν ρῆγμα εἰς τὴν γερμανικὴν νομολογίαν, ἥτις φαίνεται ἔκτοτε ἐγκαταλείπουσα τὴν παλαιοτέραν προσήλωσίν τῆς εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς lex patriae διὰ νὰ πλησιάσῃ περισσότερον τὴν γενικῶς διὰ τὰς ἀδικοπραξίας κρατοῦσαν εἰς τὸ ἰδιωτικὸν διεθνὲς δίκαιον ἀρχὴν τῆς lex loci delecti commissi. ‘Ως πρὸς τὸ δεύτερον ζήτημα τῶν προσβολῶν τῶν ἐμπορικῶν καὶ διοικητικῶν σημάτων ἔξετάζεται συνοπτικῶς καὶ εἰς ἀδράς γραμμάς ἡ διλογίατερον ἐνταῦθα περιπελεγμένη ἔξελιξις τῆς γερμανικῆς νομολογίας. Οὕτως ἐπισημαίνεται ἡ ἐπίδρασις ἡν ἀρχικῶς ἔσχεν ἡ διδασκαλία τοῦ Kohler, ὅτι τὸ ἐπὶ τοῦ σήματος δικαίωμα εἶναι «ἀπαύγασμα τῆς προσωπικότητος» καὶ συνεπῶς τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐπροστατεύετο δπως καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ προσώπου ἐπὶ τοῦ ὄντος ἐπομένως ἥτο δυνατὸν νὰ προσβληθῇ καὶ γὰ προστατευθῇ ὅπουδήποτε. Περιγράφεται ἐπίσης καὶ ἔξηγεῖται ἡ μεταστροφὴ τῆς

νομιολογίας πρὸς τὴν γεωτέραν ἀρχὴν τῆς «ἐδαφικότητος» καθ' ἥν τὸ ἐπὶ τοῦ σήματος δικαιώματα ἀποτελεῖ παραχωρούμενον μονοπωλιακὸν δικαιώματα καὶ ὡς ἐκ τούτου προστατεύεται ἐκεὶ ὅπου παρεχωρήθη τοῦτο, ἢ δὲ ἐπέκτασις τῆς προστασίας του καὶ εἰς ἄλλα κράτη διὰ τῆς διαδικασίας τῆς «δηλώσεως» τοῦ σήματος ὑποδηλοῦ καὶ πάλιν τὸ τοιοῦτον χωρικὸν περιορισμόν του. Τέλος ἀγαλύεται ὁ ἐγτεῦθεν ἀπορρέων κανὼν τοῦ ἰδιωτικοῦ διεθνοῦ δικαίου, καθ' ὃν εἰς τὰς περιπτώσεις προσδολῆς τοῦ σήματος ἐφαρμοστέον εἶναι τὸ δίκαιον τοῦ παρέχοντος τὴν προστασίαν τοῦ κράτους.

«Ἐπὶ τινος μεταβολῆς τοῦ γερμανικοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου» δημιλεῖ ἀκολούθως ὁ καθηγητὴς H. Dölle ('Αμβούργον) εἰς σύντομον δρόθρον του. Πρόκειται περὶ τοῦ ἀπὸ 18.8.1961 γένου γερμανικοῦ ἐπὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου νόμου, διτις, ἐκτὸς ἀλλων, ἔχοργησε γῦν τὸ πρῶτον εἰς τὸ τεχθὲν ὑπὸ ἐγγάμου γυναικὸς ἐξώγαμον τέκνον τὸ δικαιώματα προσδολῆς τῆς τεκματρομένης γυνησιότητός του. Σχολιάζων τὴν σπουδαίαν ταύτην καινοτομίαν δ. σ. ἔξηγει ἴστορικῶς καὶ δογματικῶς διατὶ εἶχε καθιερωθῆ παλαιότερον ὑπὸ τοῦ BGB (1896) χάριν τοῦ συζύγου τὸ «μονοπώλιον προσδολῆς» τῆς γυνησιότητος τοῦ τέκνου δάσει τῆς σκέψεως δι τὴς η οἰκογένεια μόνον ἔδει νὰ ἀποφασίσῃ, ἐὰν τὸ ἐξώγαμον τέκνον θὰ παρέμενε ἐντὸς αὐτῆς. Ἐπομένως τὸ δικαιώματα ἀνήκε εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῆς δηλ. εἰς τὸν σύζυγον τῆς τεκούσης γυναικός, ήτις —ἐννοεῖται— δὲν εἶχε παρόμοιον δικαιώματα καὶ δὲν ἤκουετο suam turpitudinem allegans! Ἐπίσης ἔξηγεῖται διὰ μακρῶν διατὶ ἀπεκλείσθη ἡ χορήγησις τοιούτου «δικαιώματος προσδολῆς» εἰς τὴν εἰσαγγελικὴν ἀρχὴν, ὡς εἶχε συμβῇ —πλὴν ἐσφαλμένως— κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἐθνικοσοσιαλισμοῦ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ τότε φυλετικοῦ κηρύγματος. Ἀναζητῶν τὰ «Motive» τῆς νέας ρηξικελεύθου διατάξεως (ἀνάλογος διάταξις ὑπάρχει μόνον εἰς τὰ Σκανδινανοῦκα κράτη καὶ εἰς δρισμένα τῶν κρατῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ Συγκαπισμοῦ) δ. σ. τογίζει Ἰδιαιτέρως τὴν καταφανῆ προσπάθειαν τοῦ νομοθέτου γὰ τὸ ἐξουδετερώσῃ τὴν ἐκ μέρους τοῦ συζύγου ἐγδεχομένην ἔναγτι «λύτρωγ» ἀπελευθέρωσιν τοῦ τοιούτου «τέκνου» του ὡς καὶ τὸ ἄξιον προστασίας συμφέρον τοῦ τέκνου νὰ μὴ σπιλοῦται τοῦτο ὅταν εἶναι ἐγκληματικὸς ὁ πατήρ, quem nuptiae monstrant!

«Πὸ τοῦ καθηγητοῦ G. Eisser (Tübingen) ἔξετάζεται «ἡ νομικὴ θέσις τῶν περιορισμένης ἵκανότητος ἀνηλίκων εἰς τὰς δικαιοπραξίας των κατὰ τὸ γερμανικὸν δίκαιον ἐν δικαιοσυγκριτικῇ συσχετίσει πρὸς τὸν ἐλληνικὸν Ἀστικὸν Κώδικα». Πρόκειται —ὦς δὲ τίτλος δηλοῖ— περὶ ἐπισκοπήσεως τῶν δύο τούτων κατὰ δάσιν διμοίων δικαιών ἐπὶ ἐνδε διέματος, τὸ διποῖον φαίνεται νὰ ἔχῃ τώρα ἀνάγκην νομοθετικῆς ἀναψηλαφήσεως λόγῳ τῆς παρατηρουμένης εἰς τὴν ἐποχήν μας ταχυτέρας δριμάγνεσεως τοῦ ἀγηλίκου. Οὕτως αἱ σχετικαὶ διατάξεις τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ γερμανικοῦ ἀστικοῦ ὡς καὶ αἱ ἐπί-

σης ρυθμίζουσαι τήν ίκανότητα τῶν ἀνηλίκων εἰδικώτεραι διατάξεις τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ κληρονομικοῦ κυρίως δικαίου τοῦ κώδικος τούτου μὲ τὰς γενομένας ἐν τῷ μεταξὺ τροποποιήσεις τῶν διὰ γεωτέρων νόμων τῶν ἑτῶν 1957 καὶ 1961 ἔκτιθεται συστηματικώτατα μὲ παράθεσιν τῆς γεωτέρας ρηγικελέύθου νομολογίας καὶ μὲ τὴν ἐπικουρίαν παραπομπῶν εἰς ἔξοχου κύρους σχετικὴν νομικὴν φιλολογίαν. Πάντα ταῦτα δὲ παραβάλλονται συγχριτικῶς πρὸς τὰς ἀντιστοίχους διατάξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀστικοῦ κώδικος (ἐκ τῆς γνωστῆς μεταφράσεώς του εἰς τὴν γερμανικὴν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου καθ. Δ. Γώγου) καὶ ἔξαίρονται ὥρισμέναι καιγοτομίαι τοῦ ἡμετέρου κώδικος διὰ τὰς συστηματικὰς καὶ πρακτικὰς ἀρετὰς τῶν. Ἐν τέλει τοιοῦται ὅτι τὴν εἰς τὸ γερμανικὸν δίκαιον ρηγικέλευθον προσπάθειαν δύγανται γὰρ ἔξυπηρετήσουν αἱ λύσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀστικοῦ κώδικος καὶ ἵδιᾳ ἡ ρύθμισις τῆς προστασίας τῆς προσωπικότητος, ὁ καθορισμὸς εἰς τὸ 10ον ἔτος τῆς ἐγάρξεως τῆς περιωρισμένης ίκανότητος τοῦ ἀνηλίκου καὶ ὁ καθορισμὸς τῆς ἀπὸ τοῦ 14ου ἔτους ίκανότητος τοῦ ἀνηλίκου πρὸς ἐκμίσθωσιν τῆς ἐργασίας του.

Ακολουθεῖ ἡ ἔκτεινης μελέτη τοῦ καθ. Ἀγδρέου Γαζῆ «περὶ τὴν ἔνγοιαν τοῦ διογθοῦ ἐκπληρώσεως καὶ τοῦ προστηθέντος». Χάριν καλλιτέρας ἀποσαφηνίσεως καὶ θεωρήσεως τῶν δυτικῶν σπουδαίων τούτων ἔνγοιαν ἐν τῇ παθολογίᾳ τῶν ἐνοχῶν προτάσσεται ἡ συνοπτικὴ εἰκὼν τῆς ιστορικῆς των ἔξελιξεως μετά συγχριτικῆς ἐπισκοπήσεως τῶν συγχρόνων δικαίων. Ἰδιαιτέρως τοιοῦται ὅτι ὁ θεσμὸς τῆς προστήσεως ἀναπτυχθεὶς εἰς τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον χάριν ἀλλων σκοπῶν, ἐρρύθμισε κατ' αὐτὸν καὶ τὴν εὐθύνην τοῦ δφειλέτου διὰ πράξεις τοῦ προστηθέντος ἀποτελούσας μηδὲ ἐκπλήρωσιν δφειλομένης παροχῆς. Μετὰ ταῦτα εἰς τὸ δίκαιον τῶν Παγδεκτῶν καὶ εἰς τὸ δικανικόρωμαϊκὸν δίκαιον ἡ πρόστησις ἐκάλυψε καὶ τὴν εὐθύνην τοῦ προστήσαντος διὰ τὰ ἀδικήματα τοῦ προστηθέντος. Εἰς τὸ σύγχρονον ὅμιλον δίκαιον ἡ πρόστησις μεταπηδᾶ καὶ πειρούζεται εἰς τὴν εὐθύνην διὰ τὰ ἀδικήματα τοῦ προστηθέντος, ἐνῷ διαμορφοῦται ὁ θεσμὸς τῆς εὐθύνης διὰ τοὺς διογθούς ἐκπληρώσεως διὰ τὴν μηδὲ ἐκπλήρωσιν τῆς παροχῆς. Κοινὸς δικαιολογητικὸς λόγος τῶν θεσμῶν τούτων εἶναι ἡ σκέψις, ἣν διετύπωσε πρῶτος ὁ Οὐλπιακὸς ὅτι διφελούμενος ἐκ τῶν πράξεων τοῦ προστηθέντος δέον γὰρ εὐθύνεται καὶ ἔξι αὐτῶν.

Ως πρὸς τὴν ιστορικῶς γεωτέραν ἔνγοιαν τοῦ διογθοῦ ἐκπληρώσεως ἥτις ἀγαλύνεται καὶ ἔξετάζεται ἐν πλάτει, τοιοῦται ὑπὸ τοῦ σ. ὅτι, ἵγα καταστῆ τις «διογθός ἐκπληρώσεως» ἀρκεῖ ἡ πρὸς τοῦτο μονομερής δήλωσις τῆς διογθεως τοῦ δφειλέτου αὕτη ἀποτελεῖ ἀπευθυντέαν καὶ ἀναιτιώδη μονομερῆ δικαιοπραξίαν ἐμπίπτουσαν εἰς τὴν εὑρυτέραν ἔνγοιαν τῆς ἔξουσιοδοσίας. Ἐπισκοπεῖται δὲ καὶ ἔξετάζεται ἐπίσης τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως ἔξαρτήσεως μεταξὺ τοῦ δφειλέτου καὶ τοῦ διογθοῦ ἐκπληρώσεως δικαιοσυγχριτικῶς θάσει τῶν κυριωτέρων εὑρωπαϊκῶν δικαίων καὶ κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν θεωρίαν καὶ γορο-

λογίαν, ἥτις, ὡς γνωστόν, δὲν ἀπαιτεῖ «ἐξάρτησιν» ἐν προκειμένῳ, ἀλλὰ δυγα-
τότητα ἀσκήσεως ποιᾶς τινος ἐποπτείας ἢ παροχῆς ὁδηγγίῶν τοῦ δφειλέτου πρὸς
τὸν δοκθόν, τοῦθ' ὅπερ κατὰ τὴν ἀποψιν τοῦ σ. εἶναι σφαλερόν, διότι τὸ στοι-
χεῖον τῆς ἐξαρτήσεως ἔστω καὶ ὑπὸ τύπου γενικῆς ἐποπτείας ἢ παροχῆς ὁδη-
γιῶν, δὲν περιλαμβάνεται ἐν τῷ νόμῳ, ἐνῷ ἐξ ἄλλου τὰ εἰσαγόμενα κριτήρια
τοῦ εἶναι ἐπικινδύνως ἀσκῆ, ἢ δὲ ἐφαρμογή των ὁδηγγεῖ εἰς ἀτόπους λύσεις.

Ως πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ προστηθέντος, ἥτις ἐπίσης ἐξετάζεται ἐν πλάτει,
τονίζεται ἐνταῦθα τὸ προέχον στοιχεῖον τῆς προστήσεως ἥτοι ἡ ἀνάμειξις τοῦ
τρίτου εἰς ἀλλοτρίαν ὑπόθεσιν τῇ δουλήσει τοῦ κυρίου τῆς ὑποθέσεως ταύτης
καὶ ἐν συνεχείᾳ σχολιάζεται ἡ ἐπικρατοῦσα εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ δίκαια ὡς καὶ
εἰς τὸ ἡμέτερον δίκαιον ἀντίληψις ὅτι πρὸς ὑπαρξίην προστήσεως ἀπαιτεῖται
ἐξάρτησις ἢ σχέσις ὑποταγῆς μεταξὺ προστήσαντος καὶ προστηθέντος.

Τὸ κριτήριον δημιου τοῦτο τῆς «ἐξαρτήσεως» εἶγαι κατὰ τὸν σ. ἀπρόσφορον
καὶ ἄχρηστον ἐν ὅψει τοῦ παρατηρουμένου φαινομένου τῆς διευρύνσεως τῆς
ἔννοιας τῆς προστήσεως διὰ τῆς ὑπαγωγῆς εἰς ταύτην ὅλον καὶ περισσοτέρων
περιπτώσεων λόγῳ τοῦ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἴδιᾳ πολυπλοκωτέρουν καταμερισμοῦ
τῶν ἔργων. Τὸ ὅλον ζήτημα πάγτως εὑρίσκεται ἐν ἐξελίξει, οὕτως ὥστε δὲν
δύναται εἰσέτι νὰ προταθῇ ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ κριτηρίου τῆς ἐξαρτήσεως καὶ
ἡ ἐνδεχομένη ἀντικατάστασίς του δι' ἄλλου. Τέλος, ἐν ὅψει τῶν προσδιοριζό-
μένων στοιχείων τῶν ἀνωτέρω ἔννοιῶν ὁ σ. προδαΐνει εἰς ἀντιπαραβολὴν καὶ
σύγκρισιν τούτων ἐπισημαίνων ἀδραμερῶς τὰς ὑφισταμένας μεταξύ των σημαν-
τικὰς διμοιύρητας, ἀλλὰ καὶ θεμελιώδεις ἔννοιοι λογικὰς διαφοράς, καταλήγει
δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἐν ὅσῳ ὑπάρχει καὶ δικαιολογεῖται ἡ διάκρισις τῆς
εὐθύνης διὰ τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν τῆς παροχῆς ἀπὸ τῆς εὐθύνης ἐξ ἀδικήματος.
Θὰ δικαιολογήσται καὶ ἡ διάκρισις μεταξύ δοκθοῦ ἐκπληρώσεως καὶ προστη-
θέντος.

«Τὴν σημασίαν τοῦ Otto von Gierke διὰ τὸ σύγχρονον ἐργατικὸν δίκαιον»
(γερμανιστή) ἐξηγεῖ καὶ τονίζει ὁ καθηγητὴς H. Isele (Frankfurt a. M.)
εἰς τὴν σύντομον ἀνασκόπησιν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου τούτου
Γερμανιστοῦ (1841 - 1921), ἐνὸς ἀπὸ τὰ καθολικώτερα πνεύματα τοῦ νομικοῦ
γερμανικοῦ «Sturm und Drang»! Περιγράφεται ἡ δραστηρία ἀνάμειξις τοῦ
σοφοῦ Νομοδιδασκάλου εἰς τὸ «Κοινωνικὸν Ζήτημα» καὶ εἰς τοὺς κοινωνικοὺς
ἄγῶνας τῆς ἐποχῆς του καὶ τὸ κήρυγμά του ὅτι «τὸ ἰδιωτικὸν μας δίκαιον ἢ
πρέπει νὰ γίνῃ κοινωνικώτερον ἢ πρέπει νὰ μὴ γίνῃ τίποτε». Ἐπίσης περι-
γράφεται ἡ ρηξικέλευθος ἐξόρμησις τοῦ Gierke βάσει πλέον τῆς διακρίσεως
ὅλου τοῦ δικαίου εἰς ἀτομικὸν καὶ κοινωνικὸν δίκαιον διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν
σύγθεσιν καὶ διαιμόρφωσιν τοῦ «κοινωνικοῦ δικαίου» ἐκ τοῦ ὅποιου ἀνετράφη
καὶ μετ' ὀλίγον ἐχειραφετήθη ὡς ἕδιος κλάδος τὸ σπουδαῖον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν
μας «ἐργατικὸν δίκαιογ». Ο σ. ἐξηγεῖ καὶ ἀξιολογεῖ τὴν ἐν προκειμένῳ μεγά-

στης σημασίας συμβολήν του Gierke εἰς τὸν ὄποιον ἀμέσως ἢ ἐμμέσως δρείλει τὴν διαιμόρφωσίν του ἔνα πλῆθος διασικῶν ἐνγοιῶν καὶ θεσμῶν τοῦ ἑργατικοῦ δικαίου, ὅπως τὸ καθήκον προνοίας τοῦ ἑργοδότου, ἢ διάκρισις μεταξὺ ἑργατικῆς συμβάσεως καὶ σχέσεως, αἱ συλλογικαὶ συμβάσεις ἑργατικαὶ κ.ἄ.

Διὰ τὰ «προδιλήμματα διεθνοῦς δικαιοδοσίας εἰς τὸ ἐλληνικὸν δίκαιον» γράφει εἰς τὴν γαλλικὴν γλώσσαν ὁ ὑφηγητής Γ. Μητσόπουλος.

Πρόκειται περὶ μιᾶς συστηματικῆς ἐπισκοπήσεως τῆς διὰ τοῦ ἀρθρου 126 τοῦ Εἰσ. Νόμου τοῦ Α.Κ., εἰσαχθείσης παρ' ἡμῖν νέας ρύθμισεως τοῦ μεγίστης σπουδαιότητος θέματος τούτου. Ἐν πρώτοις σχολιάζεται ἡ γαλλικῆς καταγωγῆς παλαιὰ ρύθμισις τοῦ θέματος (διατιζομένη μόνον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἰθαγενείας), ἥτις ὑπῆρχεν ἀντιδιεθνής, ἀφοῦ δι' αὐτῆς ἔξεδηλοῦτο, ὡς μὴ ὕφειλεν, δυσπιστία ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὰς ἀλλοδαπὰς πολιτείας. Ἀκολούθως ἔξετάζεται καὶ ἔξαιρεται ἡ καλλίτερον ἀνταποκρινομένη πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς διεθνοῦς ἐγγόμου τάξεως γένα ρύθμισις τοῦ ἀρθρου 126, ὅπερ συγαντάται κατ' οὖσιν καὶ συγάπτεται μὲ τὸ ἀρθρον 4 τοῦ Α.Κ., πρὸς ὅλοκλήρωσιν τῆς παρεχομένης ἐγγόμου προστασίας εἰς τοὺς ἀλλοδαπούς, πρὸς οὓς πλέον χρηγγεῖται καὶ ἔξασφαλίζεται «acuès libre et facile» εἰς τὴν ἐσωτερικήν μας ἔννομον τάξιν. Διὰ τῶν διατάξεων τούτων ἔξομοιοῦται δὲ ἀλλοδαπὸς πρὸς τὸν ἡμεδαπὸν τόσον περὶ τὴν εὐχέρειαν ἀσκήσεως «ἀστικῶν δικαιιωμάτων» δόσον καὶ περὶ τὴν εὐχέρειαν προσφυγῆς ἐνώπιον τῶν ἐλληνικῶν δικαστηρίων ἐν περιπτώσει προσδολῆς τῶν δικαιωμάτων του τούτων. Ἀλλοδαπὸς δὲ μετέχων εἰς ἔννομον σχέσιν συγδεομένην μὲ τὴν ἐλληνικὴν πολιτείαν διὰ στοιχείου θεμελιοῦντος ἀρμοδιότητας ἐλληνικοῦ δικαστηρίου, δωσιδικεῖ ἐνώπιον τῶν ἐλληνικῶν δικαστηρίων καθ' ὃν λόγον καὶ δὲ μηδεδάπος. Παρατίθεται ἀκολούθως πλήρης εἰκὼν τῶν ἐπὶ μέρους προδιλημάτων διεθνοῦς δικαιοδοσίας καὶ τῆς ἀντιμετωπίσεώς των ὑπὸ τῆς παρ' ἡμῖν Ἐπιστήμης καὶ Νομολογίας, τούλιζονται δὲ αἱ προσήκουσαι ἔρμηνευτικαὶ λύσεις καὶ παρατηρεῖται εὐστόχως ὑπὸ τοῦ σ. διὰ τὸ ἀληθὲς γόγμα τῶν διατάξεων διεθνοῦς δικαιοδοσίας ἀνευρίσκεται μόνον ὅταν αὗται θεωρηθοῦν ὡς στοιχεῖα συστήματος κανόνων δικαίου. Ἐπομένως ἐν δικει τῆς ratio τοῦ ἀρθρ. 126 δέον διπλαῖς καὶ αἱ λοιπαὶ σχετικαὶ διατάξεις τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας ἐνταχθοῦν εἰς σύστημα κανόνων, οὕτως ὥστε τὸ εἰδικώτερον γόγμα των γὰ συμπολιτεύεται πρὸς τὸν γενικώτερον σκοπὸν τοῦ νόμου καὶ πρὸς τὸ δόλον πνεῦμα τῆς νέας ρύθμισεως τοῦ θέματος.

«Ἡ πλάνη περὶ τὰς ἴδιότητας τοῦ πράγματος» ἐρευνᾶται ίστορικῶς καὶ δογματικῶς ὑπὸ τοῦ δικηγόρου Δημ. Μπάιλα, διτις πολεμεῖ τὴν παραδεδομένην ἀποψίην, διὰ τὴν πλάνην τοῦ ἐνός τῶν συμβαλλομένων περὶ μὴ δηλωθείσας ἴδιότητας τοῦ πράγματος δύναται γὰ διδηγήσῃ εἰς ἀκύρωσιν τῆς συμβάσεως, ἐπισημαίνων τοὺς οὖσιαστικοὺς λόγους, οἵτινες ἐπιβάλλουν τὴν ἀργησιν προστασίας τοῦ πλανωμένου ἐν τῇ περιπτώσει ταύτη. Ο σ. ἀνατρέχων εἰς τὰς πηγὰς

τοῦ σχετικοῦ ἄρθρου 142 Α.Κ. δηλ. εἰς τὴν § 119 BGB καὶ ἐκεῖθεν διὰ μέσου τῶν συντακτῶν τοῦ γερμανικοῦ κώδικος εἰς τὴν περὶ δηλώσεως τῆς δουλήσεως διδασκαλίαν τοῦ Savigny (ὅπου ἔρμηνεύονται τὰ σχετικὰ χωρία τοῦ πανδέκτου περὶ error in substantia καὶ in materia), ἀναζητᾷ τὸν δικαιολογητικὸν λόγον τῆς εἰσαγομένης διὰ τοῦ ἄρθρ. 142 Α.Κ. ἔξαιρέσεως εἰς τὸν κανόνα ὅτι ἡ πλάνη περὶ τὰ παραγωγικὰ τῆς δουλήσεως αἴτια δὲν θίγει τὸ κῦρος τῆς δικαιοπραξίας. Ἀκολούθως, ἐπιχειρῶν τὴν ἔρμηνείαν τῆς ἔξαιρέσεως, τογίζει τὴν ὀρθότητα τῆς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Μαριδάκη διατυπωθείσης τὸ πρῶτον παρ' ἡμῖν ἀπόφεως, ὅτι ἡ μονομερής πλάνη περὶ μὴ δηλωθείσας ιδιότητας δὲν δύναται γὰρ ὀδηγῆσθη εἰς τὴν ἀκύρωσιν τῆς δικαιοπραξίας καὶ προτείνει ὅπως θεωρηθῇ ἔρμηνευτικῶς ὅτι κατ' ἄρθρ. 142 Α.Κ. ἀξιος προστασίας εἶναι ὅχι ὁ μονομερῶς πλανηθεὶς περὶ μὴ δηλωθείσας ιδιότητας τοῦ πράγματος ἀλλὰ μόνον ὁ βλαπτόμενος συνεπείᾳ κοινῆς πλάνης περὶ δηλωθείσας ιδιότητας τοῦ πράγματος, ἐὰν ἀγεύῃ τῆς πλάνης δὲν θὰ κατήρτιζε τὴν σύμβασιν καὶ ἐὰν κατὰ τὴν συγχαριτικὴν ἀντιλήψιν ὑπάρχει διαφορὰ ἀξίας μεταξὺ πράγματος καὶ συμφωνηθέντος ἀντικειμένου, εἰς τρόπον ὥστε ὁ ἀντισυμβαλλόμενος γὰρ ὠφελῆται εἰς δάρος του.

"Ἐπεται ἐκτενής μελέτη τοῦ καθηγητοῦ W. Müller-Freienfels (Frankfurt a. M.) διὰ τὴν «Ἐταιρείαν μεταξύ συζύγων» (γερμανιστί). Ἐν πρώτοις τογίζεται ὅτι τὸ ἐλληνικὸν δίκαιον παρουσιάζει ἐν προκειμένῳ ἐνδιαφέρον, διότι διὰ μέσου τοῦ γαλλικῆς καταγωγῆς ἐλληνικοῦ ἐμπορικοῦ κώδικος προβάλλει ἡ «Θέσις» τοῦ γαλλικοῦ δικαίου, τὸ ὅποιον ἀργεῖται τὴν συζυγικὴν ἐταιρείαν, ἐνῷ διὰ μέσου τοῦ ἐλληνικοῦ ἀστικοῦ κώδικος προβάλλει ἡ «Θέσις» τοῦ γερμανικοῦ δικαίου, τὸ ὅποιον ἀναγνωρίζει ταύτην. Ἀκολούθως ὁ σ. προβάλλει εἰς τὴν συγχριτικὴν ἐπισκόπησιν τῶν δύο τούτων διαφόρων ἀντιλήψεων κατὰ τὰ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ κρατήσαντα καὶ κρατοῦντα. Οὕτως ἐκτίθεται καὶ ἔξετάζεται ἡ μέχρι προσφάτως κρατήσασα ἐν Γαλλίᾳ ἀρχὴ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς συζυγικῆς ἐταιρείας, ἦν μὲν μοναδικὴν ἔξαιρεσιν τὴν συμμετοχὴν τῶν συζύγων εἰς Ἀγώνωμιον Ἐταιρείαν, ἔδεχετο ἡ νομολογία καὶ ἡ ἐπιστήμη (καίτοι ὁ ἀστικὸς κώδικς δὲν περιεῖχε ρητῶς τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην) πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐμπορικοποίησεως τοῦ γάμου καὶ τῆς μεταβολῆς τοῦ διὰ τῶν γαμικῶν συμφώνων ἰδρυθέντος περιουσιακοῦ καθεστῶτος τῶν συζύγων. Τογίζεται ἐπίσης ἡ σημασία τῆς προσφάτου μεταστροφῆς τῆς γαλλικῆς νομολογίας, ἥτις προετοίμασε τὴν ἐν ἔτει 1958 νομοθετικὴν ἐπέμβασιν πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς συμμετοχῆς τῶν συζύγων εἰς ἐταιρείας ὡς συγχαλακτικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐπιβεβλημένη. Ἀκολούθως ἔξετάζεται ἡ ἐν προκειμένῳ «Θέσις» τοῦ γερμανικοῦ δικαίου, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ὅποιου — τοῦ γόμου μὴ περιορίζοντος δικαιοπρακτικῶς τὴν γυναικα—— προτιμᾶται συνήθως ἡ νομικὴ κατασκευὴ τῆς σιωπηρᾶς — ὡς εἶπεν καὶ ἐπανάληψιν ἡ νομολογία — συναφθείσης μεταξὺ

τῶν συζύγων ἔταιρείας, ἡτις θεωρεῖται αὐτομάτως ὑφισταμένη ἐκεῖ, ὅπου γίγναίκα ἔσχε ἔξωοικιακὴν ἀπασχόλησιν καὶ δραστηριότητα ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἀνδρός. Οὕτως ἐφαρμόζονται πλέον οἱ περὶ ἔταιρειῶν καγόνες ἀγτὶ τῶν ἐγδοτικῶν διατάξεων περὶ τῶν περιουσιακῶν σχέσεων τῶν συζύγων καὶ ἐπομένως οἱ σύζυγοι ἔχουν κατ' ἀλλήλων ἐκτὸς ἀλλων τὰς ἐκ τῆς ἔταιρείας ἀξιώσεις καὶ ὅχι ἀπλῶς τὰς ἐξ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ τοιαύτας. Τέλος ἐπιμελέστατα ἐκτίθεται ἡ προβληματικὴ τῶν δύο ὡς ἄγω ἀγτιλήψεων καὶ ἐπιχειρεῖται ἡ ἀξιολόγησίς των ἐν ὅψει τῶν ἐπισημανομένων ὑπὸ τοῦ σ. κριτηρίου καὶ τῆς περιλαλήτου ὥρχῆς τῆς ισότητος τῶν συζύγων, ἔκαστος τῶν ὅποιων προβαδίζει κατὰ γόμον εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ ἔργα.

Τὸ μελέτημα «ἡ Σιωπὴ» (γαλλιστὶ) τοῦ καθηγητοῦ R. Nerson (Lyon) σύντομον καὶ σπινθηροβόλον ἀποτελεῖ λίαν ἐνδιαφέρον *cou de plume!* Ὁ σ. παραλαμβάνει τὸ θέμα του ἀπὸ τὸ διμώνυμον λῆμα τοῦ λεξικοῦ τοῦ Littré, ὅπου «ἡ Σιωπὴ» καθορίζεται ὡς μουσικὸς ὄρος, προσδιορίζει τὴν νομικὴν ἔννοιαν ὡς κατάστασιν τοῦ ἀπέχοντος νὰ ὅμιλήσῃ προσώπου καὶ ἀκολούθως, ἀγτιπαρερχόμενος τὸ θέμα τῆς Σιωπῆς τοῦ νόμου, ἐντοπίζει τὴν ἔρευνάν του εἰς τὸ πεδίον τῆς ιδιωτικῆς δουλήσεως. Οὕτως ἐν ὅψει τοῦ ισχύοντος γαλλικοῦ ἀστικοῦ δικαίου ἔξετάζεται συνοπτικῶς ἡ Σιωπὴ ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡς παράλειψις δηλώσεως ἐπὶ τοῦ συμβατικοῦ καὶ τοῦ ἔξωσυμβατικοῦ πεδίου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς Σιωπήρα δήλωσις δουλήσεως διὰ τῆς ὁποίας προβαίνει τις εἰς ἀποποίησιν ἡ ἀποδοχήν.

Ο καθηγητὴς ΙΙ. Ηέρδικας συμβιετέχει μὲ «Συμβολὴν εἰς τὴν ιστορίαν καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀσφαλιστικῆς συμβάσεως». Ο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας καταπληκτικῆς ἔκτασεως καὶ πρωταρχικῆς σημασίας θεσμὸς τῆς ἀσφαλίσεως ἐπισκοπεῖται ιστορικῶς ἀπὸ τοῦ λίκνου του δηλαδὴ ἀπὸ τὰ ιταλικὰ κρατίδια τῶν μέσων χρόνων, ὅπου ἡ ἀσφάλισις ἐνεφανίσθη ὡς δοηθητικὸς θεσμὸς τῶν θαλασσίων μεταφορῶν μέχρι τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, ἡτις κατ' ἔξοχὴν ἀνέπτυξε καὶ ἐπεξέτεινε τὸν θεσμὸν τοῦτον πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν. Ο σ. πρὸς διευκρίνισιν τῆς ἔννοιας τῆς ἀσφαλιστικῆς συμβάσεως ἐπισημαίνει τὰς διαφόρους ιστορικὰς φάσεις τῆς συμβάσεως ταύτης θεωρηθείσης ἀρχικῶς μὲν ὡς ἐνοχῆς στοιχήματος ἡ παιγνίου, ίδιοτύπου τυχηρᾶς ἀτελοῦς συμφωνίας μὲ μονομερῆ ἀποζημιωτικὸν χαρακτήρα καὶ τέλος ἀναπτυχθείσης αὐτοτελῶς ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς ἀποζημιωτικῆς ἡ ἀμυντικῆς ἀσφαλίσεως, ἔχούσης ὡς σκοπὸν τὴν ἀμυναν κατὰ τοῦ κινδύνου, διλοκληρωθείσης δὲ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας διὰ τῆς λεγομένης ἐπιθετικῆς ἡ προληπτικῆς ἀσφαλίσεως ἀποσκοπούσης εἰς δημιουργίαν ἀποθεμάτων διὰ τὴν κάλυψιν θεσμῶν μελλοντικῶν γεγονότων ὡς π.χ. ἡ ἐπὶ τῆς ζωῆς ἀσφάλισις. Διὰ γὰρ ἀποκατασταθῆ ὑπὸ εύρυτέραν ἐνότητα ἡ διασπασθεῖσα λόγῳ τῆς ἔξελίξεως δημοιογένεια τῆς ἀσφαλιστικῆς συμβάσεως δ. σ. λαμβάνει ὡς ἀφετηρίαν τὸ ἀσφαλιστρον καὶ ὄρλει τὴν ἀσφαλιστικὴν σύμ-

τασιν ὡς «συμφωνίαν δι² ήδε ἔναντι παροχῆς τοῦ ἀσφαλίστρου ὁ ἀσφαλίστης ὑπόσχεται ἀγτιπαροχὴν ἐν τῷ πλαισίῳ ἐπιστημονικῶς ὥργανωμένου καὶ ὑπὸ τῆς διοικήσεως ἐγκεκριμένου αὐλάδου ἀσφαλειῶν, ἀποδιέποντος εἰς δημιουργίαν κοινωνίας συμμετόχων πρὸς ἀντιμετώπισιν κινδύνων ἢ ἄλλων γεγονότων τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως».

Ἐγων ὑπ² ὅψιν του τὴν γερμανικὴν καταγωγὴν τῆς ἑλληνικῆς Πολιτικῆς Δικαιονομίας, ὁ καθηγητὴς R. Pohle (München) ἀφιερώνει εἰς τὸν τιμώμενον συνάδελφόν του μελέτημα «Ἡερὶ τῆς νομικῆς σημασίας τῆς περὶ ἐξοφλήσεως δηλώσεως κατὰ τὴν γερμανικὴν Πολιτικὴν Δικαιονομίαν» (γερμανιστὶ) ἐλπίζων —θασίμως πράγματι— ὅτι αἱ παρατηρήσεις του ἔχουν ἀξίαν καὶ διὰ τὰ παρ³ ήμιν ἴσχύοντα. Πρόκειται περὶ ἐξαντλητικῆς ἔρευνης τῆς νομικῆς φύσεως, δρων καὶ ἀποτελεσμάτων τῆς οὕτω καλούμενης «δηλώσεως ἐξοφλήσεως» (Erledigungserklärung) τῆς ἐπιδίκου διαφορᾶς ἀποτελούσσης ὡς γνωστόν, δηλώσιν διαφόρου περιεχομένου τῆς δηλώσεως ἀνακλήσεως τῆς ἀγωγῆς ἢ παραιτήσεως ἀπὸ τοῦ καταγομένου δικαιώματος ἢ τέλος τοῦ δικαστικοῦ συμβιθασμοῦ. Συμμέτρως καὶ λίαν ἐπιμελῶς ἐκτίθεται καὶ σχολιάζεται ἐξαντλητικῶς ἡ σχετικὴ περιπτωσιολογία τοῦ θέματος, τόσον ὅταν ἡ τοιαύτη δηλώσις γίνεται ἐν ἐκκρεμοδικίᾳ ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἢ ἀποδοχῇ ἢ ἀποποιήσει ταύτης ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου, ὅσον καὶ ὅταν ἡ δηλώσις αὗτη γίνεται ἐκ μέρους τοῦ ἐναγομένου ἐν ἀποδοχῇ ἢ ἀποποιήσει ταύτης ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος, τονίζεται δὲ ὑπὸ τοῦ σ. ἡ νομικὴ φύσις τῆς δηλώσεως ταύτης ὡς «διαδικαστικῆς πράξεως» κρινομένης ἐπομένως ὅχι κατὰ τὸ οὐσιαστικόν, ἀλλὰ κατὰ τὸ δικονομικὸν δίκαιον καὶ ἐξηρτημένης ὡς ἐκ τούτου ἐκ τῶν διαδικαστικῶν προϋποθέσεων τῆς δίκης.

Οἱ Πρύτανις τῶν ἑλλήνων δικονομολόγων καθηγητὴς Γ. Ράμπος ἔγραψε χαριστήριον μελέτημα διὰ «τὰ ὑποκειμενικὰ ὅρια τοῦ δεδικασμένου ἀλλοδαπῆς ἀποφάσεως ἐν ἡμεδαπῇ» προτιμήσας οὕτω θέμα, ὅπου πολλάκις ἔχει ἐγκύψει ὁ τιμώμενος συγάδελφός του κατὰ τὰς «νομικὰς ἔνασχολήσεις». Του. Ἐγταῦθα τὸ ἐρευνώμενον ζήτημα εἶναι δάσει ποίου δικαίου (δικονομικοῦ ἢ οὐσιαστικοῦ) θὰ κριθῇ ἔναντι τίνων προσώπων ἴσχύει τὸ ἔξι ἀλλοδαπῆς ἀποφάσεως δεδικασμένον ἐν Ἑλλάδι, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ εἰδικὴν ἐμφάνισιν τοῦ γεγενικωτέρου ζητήματος ἐπὶ τῇ δάσει τίνος δικαίου κρίνονται αἱ κατ' ίδιαν συνέπειαι τῶν ἀλλοδαπῶν ἀποφάσεων ἐν τῇ ἡμεδαπῇ. Ἐρευνῶν καὶ ἐλέγχων τὰς ἐν προκειμένῳ δυνατὰς λύσεις (ἐφαρμογὴ τῆς πρώτης lex fori, τῆς δευτέρας lex fori καὶ τῆς lex causae) δ. σ. ὑποστηρίζει ὡς δρθιτέραν λύσιν τὴν ἐν προκειμένῳ ἐφαρμογὴν τόσον τῆς πρώτης ὅσον καὶ τῆς δευτέρας lex fori ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι θὰ ληφθῇ ὑπ² ὅψιν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ δίκαιον τοῦ κράτους ἐν ὁγόματι τοῦ ὅποιου δικαιοδοτεῖ τὸ ἐκδὸν τὴν ἀπόφασιν δικαστήριον (ἐκτὸς ἐὰν τοῦτο ἀντιθαίη πρὸς τὴν δημοσίαν τάξιν), ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ «ΑΡΧΕΙΟΝ» Δ. Καλιτσουνάκη, Τόμ. 46ος (1966), Τεῦχ. Γ'⁶

ήμεδαπὸν δίκαιον. Ἐν ἀποδοχῇ τῆς ἀπόφεως ταύτης δέον κατὰ τὸν σ. νὰ γίνῃ δεκτόν, δτὶ τὰ ὑποκειμενικὰ ὅρια τοῦ δεδικασμένου ἐξ ἀλλοδαπῆς ἀποφάσεως ἐν ἡμεδαπῇ δὲν δύνανται γὰ εἶναι εὐρύτερα τῶν ἀντιστοίχων ὅριών ἡμεδαπῆς ἀποφάσεως ἐν ἡμεδαπῇ, ἐνῷ ἀντιθέτως δύνανται ταῦτα νὰ εἶναι στενύτερα τῶν ἀντιστοίχων ὅριών ὁμοίας ἡμεδαπῆς ἀποφάσεως. Κατ' ἀμφότερα ἐπίσης τὰ δίκαια ταῦτα (πρώτη καὶ δευτέρα *lex fori*) δέον νὰ κρίνεται ἐάν πότε καὶ εἰς ποίους συγχωρῆται ἡ προσδολὴ ἐν ἡμεδαπῇ τοῦ ἐξ ἀποφάσεως ἀλλοδαποῦ δικαστηρίου προερχομένου οὐσιαστικοῦ δεδικασμένου, ἐνῷ δὲ τρόπος τῆς προσδολῆς τοῦ δεδικασμένου δέον νὰ καθορίζεται ἀποκλειστικῶς θάσει τοῦ ἡμεδαποῦ δικαίου. Τογίζεται δημιως δτὶ ἡ τοιαύτη προσδολὴ τοῦ δεδικασμένου ἐξ ἀλλοδαπῆς ἀποφάσεως, μόνον παρεμπιπτόντως δύναται γὰ γίνῃ ἐγώπιον τοῦ ἡμεδαποῦ δικαστηρίου, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν δτὶ τὸ δικαστήριον προβαίνει μόνον εἰς ἀναγγώρισιν τῆς ἰσχύος ἡ τῆς μη ἰσχύος τοῦ τοιούτου δεδικασμένου χωρὶς νὰ ἀπαγγέλῃ ἀκύρωσιν τῆς ἀλλοδαπῆς ἀποφάσεως, ἀφοῦ δὲν ἔχει τὴν πρὸς τοῦτο διεθνῆ δικαιοδοσίαν.

«Τὰ δικαιώματα τοῦ κυρίου ἐπὶ τῶν καρπῶν καὶ τῶν ἄλλων συστατικῶν τοῦ πράγματος», ἐρευνᾶ ἔξαντλητικῶς ὁ καθηγητὴς Κ. Σημαντήρας ἐν ὅψει βεβαίως τῆς κρατούσης ἀρχῆς τοῦ *jus corporis*, ἣν ἀποδίδει τὸ ἄρθρον 1064 Λ.Κ., κατὰ τὸ ὄποιον «ἡ κυριότης τῶν προϊόντων ἡ ἄλλων συστατικῶν τοῦ πράγματος ἀνήκει καὶ μετά τὸν ἀποχωρισμὸν εἰς τὸν κύριον τοῦ πράγματος». Διὰ μακρῶν ἐκτίθεται καὶ ἔχηγεται δτὶ πρὸ τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῶν καρπῶν ἡ τῶν ἄλλων συστατικῶν τοῦ πράγματος, δὲ κύριος ἐκτὸς τῆς ἐπ' αὐτῶν ὡς συστατικῶν κυριότητός του, ἔχει κατὰ καγόνα δικαιώματα πρὸς κτῆσιν τῆς κυριότητος αὐτῶν ὡς καὶ δικαιώματα προσδοκίας μὲ ἀντικείμενον αὐτὰ ταῦτα τὰ προϊόντα καὶ λοιπὰ συστατικά. Μετὰ τὸν ἀποχωρισμὸν δὲ κύριος ἀποκτᾷ κυριότητα ἐπὶ τῶν γένου πραγμάτων ἀπορροφουμένου οὕτω τοῦ δικαιώματος προσδοκίας. Εἰς δὲ περιπτώσεις δημιως ἀναγγωρίζεται προτεραιότης εἰς ὅφελος τρίτου προσώπου (ἔχοντος ἐμπράγματον ἡ ἐνοχικὸν πρὸς κτῆσιν καρπῶν δικαιώματα ἡ προσδοκίαν ἐπ' αὐτῶν κλπ.) συντελοῦνται τὰ ἀνωτέρω ὑπὲρ τοῦ τρίτου τούτου κατ' ἀποκλεισμόν του κυρίου τοῦ πράγματος. Ἐν ὅψει τούτων ἡ γομικὴ φύσις τοῦ ὡς ἄγω δικαιώματος τοῦ κυρίου ἐπὶ τῶν καρπῶν καὶ τῶν ἄλλων συστατικῶν τοῦ πράγματος, παρουσιάζει κατὰ τὸν σ. ἴδιορρυθμίαν, διέτι ἐνῷ κατ' οὐσίαν πρόκειται περὶ γένου δικαιώματος, ἔξακολουθεῖ οὐχί ἡττον τοῦτο γὰ περιορίζεται ὑπὸ τῶν εἰς τὸ παραγωγικὸν πρᾶγμα ἀναφερομένων βαρῶν, λόγῳ δὲ τῆς ἴδιορρυθμίας ταύτης ἡ ἐν προκειμένῳ κτῆσις (χωρὶς νὰ εἶναι μεταφορική) ἀποτελεῖ παράγωγον κτῆσιν κυριότητος.

Ὕπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ι. Σόγτη ἔξετάζεται διὰ μακρῶν «ἡ πρὸς σύνταξιν διαθήκης ἀνικανότης τοῦ δικαστικῶς ἀπηγορευμένου καὶ τοῦ ὑπὸ ἀντιλήπτορα δισώτου καὶ δὲ χρόνος ἐνάρξεως αὐτῆς». Ἐν πρώτοις δὲ σ. προβαίνει εἰς ἔξαντλη-

τικήν ἴστορικήν καὶ συγκριτικήν ἀνασκόπησην τοῦ θέματος ἐν ὅψει τῆς ὁποίας ἀκολούθως ὑποδάλλει εἰς εἰδικώτερον ἔλεγχον τὴν ἀξίαν τῆς ρυθμίσεως τοῦ ζητήματος εἰς τὸ ἡμέτερον δικαιού δάσει τῷ καὶ καρούς προβληθέντων ἐπιχειρημάτων ὑπέρ ἣ κατὰ τῆς πρὸς διάθεσιν αἰτίᾳ θαγάτου ἀγικανθήτητος τῶν προσώπων τούτων. Οὕτως ἀποκαλύπτονται τὰ «τρωτὰ» τῆς ἀστόχου διατάξεως τοῦ ἀρθρου 1719, ἥτις κατὰ τὸν σ. ἀποτελεῖ «τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἐκτροπῆς τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀπαγορεύσεως καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ». Ἀκολούθως ὁ σ. ἐλέγχει καὶ πολεμεῖ σθεγαρῶς τὴν κρατοῦσαν εἰς τὴν παρ' ἡμῖν θεωρίαν ἀποφίνεται ὅτι ἡ διὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους κατ' ἄρθρ. 1719 προσθενέργεια τῆς ἀγικανθήτητος τῶν προσώπων τούτων χωρησάσης τῆς ἀπαγορεύσεως ἢ τῆς ἀντιλήψεως ἄρχεται ὅχι ἀπὸ τῆς ὑποδολῆς τῆς σχετικῆς αἰτήσεως εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον ὡς (ἄρθροτατα κατὰ τὸν σ.) φέρει τὸ ἀρθρον τοῦτο, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ὑποδολῆς τῆς αἰτήσεως πρὸς τὸν Εἰρηγοδίκην πρὸς σύγκλησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Διὰ σειρᾶς ἐπιχειρημάτων ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ οὐσιαστικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικονομικοῦ δικαιού καταδεικνύεται τὸ ἀστοχον καὶ τὸ ἀσκοπον τοῦ τοιούτου ἔριμηγεντικοῦ ἄλματος. Σημειώτεον τέλος ὅτι μέχρι τῆς δημοσίεύσεως τῆς μελέτης ταύτης δὲν ὑπῆρχε ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου νομολογία τοῦ Α.Π., ὡς παρατηρεῖ καὶ ὁ σ. εἰς τὰς ὑποσημειώσεις. Ἡδη διὰ τῆς ὑπὸ ἄριθ. 749) 1963 ἀποφάσεως του ὁ Α.Π. ἐδέχθη τὴν ὑπὸ τοῦ σ. ὑποστηριζομένην ὡς ὄγω ἀποφίνεται ἀποφανθεῖς ὅτι ἡ ἐν προκειμένῳ προσθενέργεια ἄρχεται ἀπὸ τῆς ὑποδολῆς τῆς αἰτήσεως εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον (θλ. διμοίως τὴν ὑπὸ ἄριθ. 1244) 63 Ε.Α. καὶ τὴν ἀπὸ 22.1.1963 γνωμοδότησιν τοῦ καθηγητοῦ Γ. Μιχαηλίδου - Νουάρου).

Ο καθηγητής Α. Τσιριντάνης σχολιάζει τὴν «κατοχύρωσιν τῆς δυναμικῆς θέσεως τοῦ μετόχου εἰς τὴν Ἀνώνυμον Ἐταιρείαν» ἐσχάτως ἐπιχειρηθεῖσαν, ὡς γνωστόν, παρ' ἡμῖν διὰ «Νεαρᾶς (Ν.Δ. 4237/1962) τροποποιησάσης τὴν περὶ Ἀγων. Ἐταιρειῶν νομοθεσίαν, ἐπὶ τῷ τέλει συγκερασμοῦ κεφαλαιουχικοῦ καὶ προσωπικοῦ στοιχείου. Κατὰ τὸν σ. ὁ Νομοθέτης ἐπέτυχε γὰρ προσφέρην κατὶ γέον τὸ διπότον συγχρόγως εἶναι καὶ ὄρθδυν καὶ, ὡς ἀπαρχὴ τούλαχιστον, δημιουργικόν. Ἰδιαιτέρως τονίζονται αἱ τρεῖς βασικαὶ καὶ ἐπαναστατικαὶ ἐν πολλοῖς καινοτομίαι τοῦ νέου νομοθετήματος: Τὸ παρεχόμενον (συμφώνως καὶ πρὸς τὰ διεθνῶς κρατήσαντα) «δικαίωμα προτιμήσεως» εἰς τοὺς παλαιοὺς μετόχους τῆς Ἐταιρείας ἐπὶ τῷ νέῳ μετοχῶν ἢ ἐπὶ διμολογιῶν μετατρεφέμενων εἰς μετόχας εἰς περίπτωσιν αὐξήσεως τοῦ κεφαλαίου. Ἡ ἐξασφάλισις τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐταιρείας εἰς ὧρισμένους μετόχους δηλ. εἰς ὧρισμένην μειοψηφίαν, ἀφοῦ κατὰ τὸν νέον γόμον: «Τὸ καταστατικὸν δύγαται γὰρ ὅρισῃ ὅτι ὧρισμένος μέτοχος ἢ μέτοχοι δύγανται γὰρ διορίσωσι μέλη τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου οὐχὶ διμοί πέραν τοῦ ἐνδός τρίτου τοῦ προβλεπομένου συγολικοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν...». Τέλος ἡ θεσπιζόμενη δυνατότης ἐκδόσεως

«δεσμευμένων δινομαστικῶν μετοχῶν, τῶν δποίων ἡ μεταδίδασις ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἔγκρισιν τῆς ἑταιρείας», τοῦθ' ὅπερ ἐπιφέρει εἰς τὸν κεφαλαιούχικὸν χαρακτῆρα τῆς Ἀγωνοῦ. Ἐταιρείας ρῆγημα, ὅπόθεν εἰσπηδᾶ πλέον τὸ προσωπικὸν στοιχεῖον διὰ τῆς ἔξασφαλίσεως τοῦ ἐλέγχου εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ σώματος τῶν μετόχων. Κατὰ τὸν σ. δὲν δύναται γὰρ λεχθῆ ἀπὸ τοῦδε, ἐὰν αἱ ἀνωτέρω παρεκκλίσεις ἀπὸ τῆς κλασσικῆς γραμμῆς χάριν τονώσεως τῆς δυναμικῆς θέσεως τοῦ μετόχου θὰ διασώσουν ἡ θὰ ἔξασθεντον ἀκόμη περισσότερον τὸν εὐπαθῆ δργανισμὸν τῆς Ἀγωνοῦ. Ἐταιρείας, πάντως «αἱ εύνοϊκαὶ πιθανότητες αὐξάνουν τόσον, ὃσον ὁ χειρισμὸς τῶν καινοτομικῶν γίνεται μετ' ἐπιγνώσεως ἡκὶ μετὰ συγέσεως».

Οὐ φηγητής Α. Τσοῦτσος, πάρεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, εἰς τὴν μελέτην του «Κριτήρια διακρίσεως τοῦ Διοικητικοῦ Δικαίου ἔναντι τοῦ Ἀστικοῦ» ἐπιλαμβάνεται τοῦ ἀκαγθύδους δητῶς θέματος τῶν διαχωριστικῶν ὄριών τῶν δύο τούτων κλάδων τοῦ δικαίου καὶ γενικότερογνωμόν τῆς πολυπλάγκτου διακρίσεως τοῦ δικαίου εἰς δημιόσιον καὶ ἴδιωτικόν. Ἐν ἀρχῇ τούτῃ εἰται ὅτι ἡ διαδική ἀντιληψίς τοῦ δικαίου ἀγευρίσκει τὴν διάκρισιν μεταξὺ δημιοσίου καὶ ἴδιωτικοῦ δικαίου ἐκκινοῦσσα ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ, ἀναλόγως δὲ τῶν διαφόρων ἀπόψεων ἐρεύνης τοῦ περιεχομένου τῶν κανόνων διεμορφώθησαν πλείονες θεωρίαι: (βάσει τοῦ σκοποῦ, τοῦ εἶδους τῶν κυρώσεων, τῶν προσύπων κ.ἄ.), ἀλλ᾽ ἀκριβῶς ἡ πλειονότης τῶν θεωριῶν καὶ ἡ κατ' αὐτῶν κριτικὴ κατέδειξαν τὴν ἀστάθειαν τῆς διακρίσεως ἐξ ἣς προκαλοῦνται σοδαραι δυσχέρειαι ἵδια δὲ ὡς πρὸς τὴν δριθέτησιν τοῦ διοικητικοῦ ἔγαγε τοῦ ἀστικοῦ δικαίου. Ἡ διαρκής ὅμως ἐπέκτασις τοῦ διοικητικοῦ δικαίου καὶ ἡ ἀναπόφευκτος ἐμπλοκὴ τῶν κανόνων του μετὰ τῶν κανόνων τοῦ ἀστικοῦ δικαίου κατέστησαν ἀναγκαίαν τὴν ἀναζήτησιν τῶν κριτηρίων τῆς εἰδικωτέρας διακρίσεως τῶν δύο τούτων δικαίων. Τὴν προσπάθειαν ταύτην ἔξηγεται καὶ διαφωτίζει ὁ σ. ἐκθέτων καὶ σχολιάζων τὰς σπουδαιοτέρας ἐν προκειμένῳ θεωρίᾳς, ἣτοι τὴν θεωρίαν τῶν συμφερόντων (ἔχουσαν ὡς κριτήριον τὴν ἐπικράτησιν τοῦ δημιοσίου ἡ τοῦ ἴδιωτικοῦ συμφέροντος ἀντιστοίχως), τὴν θεωρίαν τῆς ὑπεροχῆς τῶν δουλήσεων (ἀποδλέπουσαν εἰς τὴν θέσιν, ἥν ἔχουν εἰς τὰς ἐννόμους σχέσεις τὰ ὑποκείμενα τοῦ δικαίου) καὶ τὴν θεωρίαν τῶν ὑποκειμένων (ὑποστηρίζουσαν ὅτι ἡ ἐν λόγῳ διάκρισις εἶγαι καθαρῶς δργανική, ἀφοῦ οἱ κανόνες διακρίνονται μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων εἰς τὰ δποῖα ἀφορῶσιν).

Οὐ ἐκ τῶν κορυφαίων Ἑλλήνων γομικῶν, δικηγόρος Α. Βαμβέτσος, εἰς «μακρὰν πραγματείαν» ἀπέφθου νομικῆς σκέψεως ποιεῖται (μὲ τὴν ἀνεσιν, ἦν παρέστησεν ποτὲ ὁ Rembrandt) «μάθημα ἀνατομίας» ἐπὶ τοῦ corpus τῶν περιπετλεγμένων διατάξεων διὰ τὴν «λύσιν τῆς κοινωνίας». Ἀναχωρῶν ἐκ τῆς παρατηρήσεως ὅτι δρθῶς ἀπὸ νομοτεχνικῆς ἀπόψεως ἐτέθησαν αἱ περὶ κοινωνίας διατάξεις εἰς τὸ ἐνοχικὸν δίκαιον, ὡς γενικοὶ κανόνες διέποντες

πᾶσαν περίπτωσιν δικαιωμάτων κατὰ ἴδαικας μερίδας ἐπιφυλασσομένων τῶν εὐδικωτέρων ρυθμίσεων εἰς τὰς καθ' ἔκαστον περιπτώσεις, δ. σ. περιγράφει καὶ ἔξηγετι τὴν νομοθετικὴν θέσιν τῆς κοινωνίας εἰς τὸ ἀστικὸν δίκαιον παραθέτων συγκριτικὴν νομοθεσίαν περὶ κοινωνίας (γερμανικήν, γαλλικήν, ἑλβετικὴν καὶ ιταλικήν). Ἀκολουθεῖ δὲ διεξοδικὴ ἀνάπτυξις ὅλων τῶν οὐσιαστικοῦ δικαιού διατάξεων περὶ λύσεως τῆς κοινωνίας, (κανὼν αὐτουσίας διαγομῆς, ἐφικτὸν αὐτῆς, τρόποι λύσεως κοινωνίας, ἰδιαίτερα θέματα λύσεως κοινωνίας κ.ἄ.), ἵδαιτέρως δὲ τοιίζονται καὶ σχολιάζονται αἱ ἐν προκειμένῳ καινοτομίαι τοῦ Α.Κ. καὶ ἡ μετὰ ταύτας νομολογία. Συμπέτρως ἐπίσης ἐκτίθεται καὶ ἀναπτύσσεται ἡ δικογομικὴ πλευρὰ τοῦ ἔξεταζομένου θέματος, ἥτοι ἡ τηρητέα διαδικασία πρὸς λύσιν τῆς κοινωνίας (ἔξωδικος καὶ δικαστικὴ λύσις, ἡ πραγματογνωμοσύνη, ὁ πλειστηριασμός, ἡ αὐτουσία διαγομῆς τοῦ κοινοῦ, ἡ λύσις τῶν μεταξὺ κοινωνῶν διαφορῶν κ.ἄ.).

«Ἡ μεταβολὴ τοῦ γειτονικοῦ δικαιού καὶ αἱ περὶ ἐπαγγελματικοῦ κανονισμοῦ διατάξεις ὡς παράδειγμα διὰ τὴν σχέσιν νομολογιακῆς καὶ νομοθετικῆς διαπλάσεως τοῦ δικαιού» (γερμανιστὶ) ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον μελετήματος τοῦ καθηγητοῦ H. Westermann (Münster in. W.). 'Ο σ. ἔξετάζει τὴν, κατὰ τὸ γερμανικὸν ἀστικὸν δίκαιον ἐν γενικῇ ἀντιβολῇ πρὸς τὸ δίκαιον τοῦ ἑλληνικοῦ ἀστικοῦ κώδικος, φύσιν καὶ ἔκτασιν τῶν περιορισμῶν τῆς κυριότητος ἵδιᾳ ἐπὶ τῶν διατάξεων τοῦ λεγομένου «γειτονικοῦ δικαιού», ὅπου κατὰ τρόπον χαρακτηριστικώτερον περιορίζεται ἡ μᾶλλον νόμιμη προσδιορίζεται τὸ περιεχόμενον τοῦ δικαιώματος τῆς κυριότητος, ὥστε ὁ κύριος νὰ ἀνέχεται ἐπειδάσεις καὶ ἐκπομπὰς ἡ νὰ μὴ ἀνέχεται ταύτας, ὅταν ὑπερβαίνουν τὰ ἐπιτρεπόμενα δρια. Πρὸς τὰς διατάξεις αὐτὰς παραβάλλονται οἱ διὰ διατάξεων δημοσίου δικαιού εἰσαγόμενοι διορισμοὶ περισσότερον «περιορισμοὶ» τῆς κυριότητος ἀφορῶντες εἰς τὸ δημιόσιον συμφέρον ἀσφαλείας, ὑγιεινῆς, οἰκονομίας, συγκοινωνίας κ.ἄ. δυνάμει. Διατάγματος ἡ διοικητικῆς πράξεως, εἰς ἣν ἐπαφέθη ἡ ἔκδοσις κανόγος δικαιού, ὡς συμβάνει μὲ τὸν ἴσχυοντα «ἐπαγγελματικὸν Κανονισμὸν» ὅστις χάριν διευκολύνσεως τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν ἐπιχειρήσεων πρὸς τὰς νεωτέρας τεχνικὰς ἐξελίξεις ἐπιτρέπει περισσοτέρας ἐπειδάσεις καὶ ἐκπομπὰς πρὸς τὰς γειτονικὰς ἴδιοκτησίας ἐπὶ σοδαρῷ ὅλαβῃ τούτων. Τὸ ἀναφερόμενον λίαν χαρακτηριστικὸν παράδειγμα τῶν ἐκποιητῶν θορύβου εἰς δάρος ἀκινήτων, ἀπὸ γειτονικὸν ἀερολιμένα καθιστᾷ ἀντιληπτὸν τὸ πρόβλημα, τὸ δποῖον διαρκῶς περιπλέκει ἡ νεωτέρα τεχνικὴ πρόσδος μεταβάλλουσα τὰς πραγματικὰς καταστάσεις καὶ τὸ ὅποιον ἀναγκάζονται νὰ παρακολουθοῦν κατὰ πόδας ἡ νομολογία προσδοποιοῦσα τὸ δίκαιον καὶ ἡ νομοθεσία ἐπικυροῦσα καὶ κατοχυροῦσα τὰς νομολογιακὰς λύσεις εἰς τρόπου ὥστε τὸ δίκαιον ἀνανεούμενον νὰ είναι δρθὸν δίκαιον.

Τελευταία ἀκολουθεῖ ή σύντομος μελέτη τοῦ καθηγητοῦ H. Würdinger (Hamburg) ἔξετάζουσα τὴν «περὶ εὐθύνης σύμβασιν τῶν Βρυξελλῶν τοῦ 1957 καὶ τὴν σημασίαν τῆς διὰ τὰ δικαιώματα τῶν πιστωτῶν τοῦ πλοίου» (γερμανιστὶ). Πρόκειται περὶ συστηματικῆς ἐπισκοπήσεως τῆς διεθνοῦς συμβάσεως ταύτης, ἣτις, ὡς γνωστόν, ἐπιχειρεῖ σοδαρὸν περιορισμὸν τῆς εὐθύνης τοῦ ἐφοπλιστοῦ ἔναγτι ὠρισμένων πιστωτῶν καὶ ὑπὸ ὠρισμένους ὅρους, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ κρατοῦντα κατὰ τὸ ίσχυον γερμανικὸν ἴδιωτικὸν ναυτικὸν δικαιον.

Ίδιαιτέρως δίθεν τοιίζονται τὰ ρηξικέλευθα σημεῖα τῆς νεωτέρας ταύτης διεθνοῦς ρυθμίσεως τοῦ θέματος, ιδίᾳ δὲ δι : 'Ἐάν δὲν ἔξασφαλισθῇ εἰς τοὺς πιστωτὰς τὸ λεγόμενον «κεφαλαιον εὐθύνης», δπερ προβλέπει καὶ ποσολογεῖ ή σύμβασις, δὲν χωρεῖ περιορισμὸς τῆς εὐθύνης τοῦ ἐφοπλιστοῦ ἔναγτι τῶν πιστωτῶν του. 'Ἐάν δὲ φοπλιστὴς ἔξασφαλίσῃ καὶ ἐνεργήσῃ τὴν ἔκστασιν τοῦ «κεφαλαίου εὐθύνης» του, χωρεῖ περιορισμὸς τῆς εὐθύνης αὐτοῦ ἔναγτι ὠρισμένων πιστωτῶν ὑπὸ τὴν ἔγγοιαν τῆς συμμετρου ἵκανοποιήσεως τούτων ἐκ τοῦ «κεφαλαίου εὐθύνης» ἀποκλειομένης τῆς κατὰ τοῦ πλοίου ἀσκήσεως τῶν ἀπαιτήσεων τῶν πιστωτῶν τούτων διὰ τὸ ἀκάλυπτον ὑπόλοιπον αὐτῶν.

Διὰ τοῦ μελετήματος τούτου κλείεται δὲ παρουσιαζόμενος δεύτερος τμητικός τόμος τοῦ 'Έρανίου, περιέχων λαμπράν πλειάδα χαριστηρίων μελετῶν ἔξοχων κατ' ἐπιστήμην ἀνδρῶν, ζεύξεωντῶν ἀγάπης καὶ τιμῆς εἰς τὸ ὠραῖον τοῦτο σύγχρονον ἀθηγαϊκὸν Συμπόσιον.